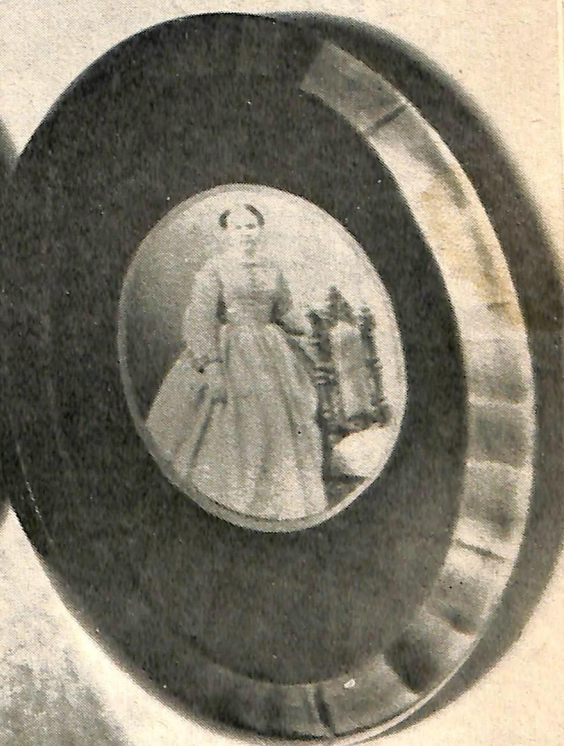
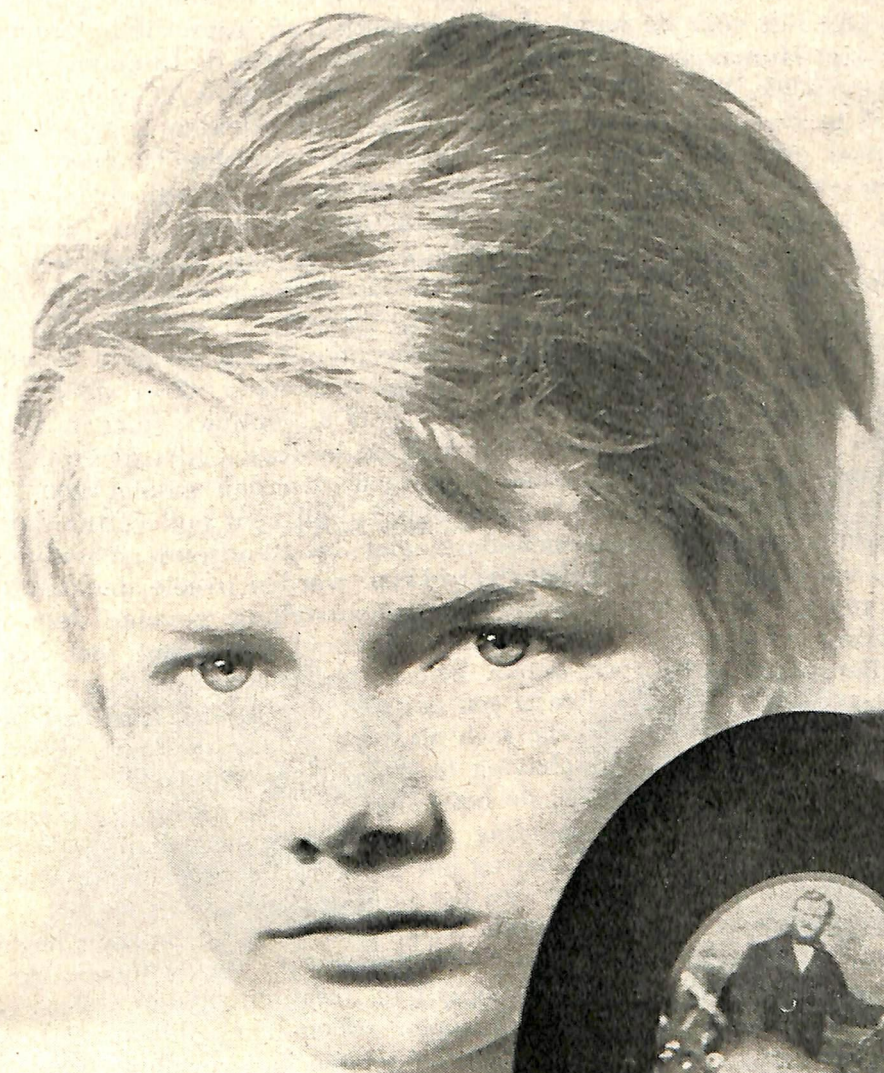

ego

10 jaar vormingscentrum

ego

Maandblad van en voor jongeren,
uitgegeven door het

HUMANISTISCH THUISFRONT,
1e jaargang no. 7 — november '62

Redactie-secretaris:

G. Das.

Lothariuslaan 70, Bussum

Redactie:

Jan Brouwer,

Kitty van der Hage-Rens,

Jan Dassen,

Rudi Jans,

Rob van Kamp.

Abonnementsprijs f 4,— per jaar
voor niet-militairen
beneden 25 jaar;
f 6,— per jaar
voor boven-25-jarigen.

Losse nummers 50 cent

Militairen ontvangen het blad
op aanvraag zonder betaling.

Administratie-adres
voor betalende abonnees en
advertenties:

Uitgeverij Buytenveldert,
Wildernislaan 35, Apeldoorn.
Postgiro 1024035.

Bank: Amsterdamse Bank,
bijkantoor Apeldoorn.

Administratie-adres
voor militaire abonnementen:
Humanistisch Thuisfront,
Lothariuslaan 70, Bussum.

Bij de voorplaat:

'Generaties' noemde Tom Weer-
heyen de foto, die hij voor de voor-
pagina van dit nummer maakte.
Generaties, die zich weerspiegelen
in het gezicht van het meisje, in de
medaljon-foto's van de ouderen,
omlijst door groeven van een gram-
mofonplaat.

Een tienjarig bestaan is nog maar een bescheiden begin. We willen toch even stil staan bij zo'n tien-jaren-mijlpaaltje, omdat het Vormingscentrum van het Humanistisch Thuisfront deze maand dit jubileum viert. Het ligt voor de hand, dat de redactie van 'Ego' dit feit memoreert. Het Humanistisch Thuisfront maakt ten slotte de uitgave van dit blad mogelijk. Wie echter geregeld ons blad leest, weet, dat we ons niet al te veel door dit soort verplichtingen laten leiden. Dat we toch een paar opmerkingen plaatsen is meer een beleefdheidsgebaar.

Een van de kenmerken van jonge mensen is: praten. De wereld heeft voldoende problemen als uitgangspunten voor een discussie. Problemen, die aan jongens in militaire dienst vaak vereenvoudigd en dus verscherpt worden gepresenteerd. De normale loopbaan is door krachten van buitenaf onderbroken met hetgeen in het algemeen als onwelkom en met tegenzin wordt geaccepteerd. Eenmaal in de militaire dienst begint men over over 'later' te denken. Over de burgermaatschappij, die met het voortduren van de militaire dienst, steeds idealer wordt. Over het zich vrijer kunnen bewegen, niet geremd door militaire voorschriften. Ook dat stelt men zich dan mooier voor dan het in werkelijkheid is. De burgermaatschappij kent ook verhoudingen als werkgever-werknemer en andere rang- en standonderscheidingen.

Zo wordt de discussie scheef getrokken, worden irreële denkbeelden geboren en zal na het groot verlot de teleurstelling, gevolgd door verbittering, groter zijn, omdat de werkelijkheid niet klopt met het in de dienstjaren ontworpen beeld. Ten slotte: welke situatie is verwarrender dan de militaire dienst: een oorlogstaak, in strijd met het beste van de menselijke natuur, die toch als noodzaak wordt gevoeld om zo nodig onze menselijke beschaving te kunnen verdedigen?

In deze situatie willen wij de betekenis van vormingscentra plaatsen. In die centra blijft de verbinding met de burgermaatschappij bestaan. Daar ook wordt het 'later' van na het groot verlot exact geprojecteerd. Dat alles zonder ontkenning van het militaire leven.

Een groeiend aantal militairen bezoekt de vormingscentra. Die kern uit de vormingscentra kan als zuurdesem werken, wanneer op de soldatenkamers de discussie wegglijdt in irrealiteiten, die straks in het burgerleven de aanpassing alleen maar zullen bemoeilijken.

De kerkelijke thuisfronten waren de eersten met vormingscentra. Het Humanistisch Thuisfront is ten slotte van jongere leeftijd. Ook dit Thuisfront is al spoedig met een vormingscentrum begonnen. Terecht: humanisten hebben minder nog dan kerkelijk-georiënteerden concrete (we zouden haast zeggen: zwart-op-wit geschreven) vuistregels voor denken en leven. Dat doet een nog groter beroep op eigen kracht om in de verwarrende situatie van de militaire dienst de route te vinden.

Het is een gelukkig feit, dat nu alweer tien jaar in het Vormingscentrum van het Humanistisch Thuisfront een duidelijke stafkaart ligt opgevouwen. Het voorkomt voor vele jongens in militaire dienst chaos nu en teleurstelling later. Positiever gezegd: het vergroot de kansen op een onbelemmerde levensontplooiing. Heel gewoon gezegd: je blijft in de wilde stroom van het hedendaagse gebeuren met je hoofd boven water.

Daarom onze felicitaties bij tien jaar Vormingscentrum van het Humanistisch Thuisfront. En ook de aanmoedigingskreet (ten slotte voelen we ons supporters): Volhouden.

IL POSTO - het baantje

We zien hoe langer hoe meer, dat filmers een film maken over zo maar een jongen of een doodgewoon meisje. Films zonder beeldschone dames die hun schepping wiebelend laten zien en zonder mooie jongens, die met één klap een dozijn schurken neerslaan.

Ik denk aan de Engelse film *Saturday night and Sunday morning*, een film over een fabrieksarbeider, die na een onstuimige periode van uitgaan en uit slapen gaan, een rustig leventje gaat beginnen. Ik denk aan Amerikaanse produkties als *The Savage Eye*, een film over een gewone vrouw, aan de niet te roemen *Shadows* en aan de Italiaanse film 'Later zul je dansen', die een juweel van een film is. Nu draait hier *Il Posto*, het baantje, van de Italiaan Ermanno Olmi. Het gaat over een doodgewone jongen.

Het is een aanklacht tegen de onbenulligheid die sommige mensen kenmerkt. Hoeveel mensen leven er niet zoals Domenico, die een kantoorbaantje krijgt en nu een fantasieloos leventje gaat leiden. 's Morgens zeggen ze, om negen uur precies, iedereen gedag, hoewel men elkaar van alles vervenst, omdat ze elkaar al zolang gezien hebben, zonder elkaar te kennen. Voor het werk dat ze op hun gemak uitvoeren, ontvangen ze niet veel geld. (maar, 'je hebt dan ook een baantje voor je leven').

Wanneer dan eindelijk de bel gaat, hollen ze, ook al mocht het werk nog niet klaar zijn, elkaar verdringend weg. Morgen zitten ze er weer, zadelpijn kennen ze niet meer. Dit wordt ook jouw leven, Domenico. Het is alsof regisseur Olmi deze mensen betrappt heeft, maar nee, het is toch een speelfilm.

Domenico gaat uit zijn dorp naar Milaan. Hij heeft gesolliciteerd en nu moet hij een toelatingsexamen afleggen. Dat begint met wachten, namen aflezen, 'in de zenuwen zitten'.

Na het schriftelijk gedeelte is de middagpauze. In een restaurant ontmoet hij een meisje, dat ook op het examen is. Hij gaat met Antonietta koffiedrinken en weet met zijn houding geen raad.

Thuis vragen zijn ouders hoe het examen is geweest, maar hij is met zijn gedachten nog bij Antonietta en voelt niet voor een gesprek.

Hij krijgt zijn aanstelling en wordt 'in de kleren' gestoken. De regenjas die hij zo mooi vindt, krijgt hij niet, want die ligt boven de begroting van zijn moeder. Op kantoor blijkt, dat Antonietta ook is aangenomen, maar hij zal haar helaas niet veel zien, want hij moet eerst tijdelijk als bode werken totdat er een plaats vrijkomt.

Hij mag naar een Oudejaarsfeest, dat de Personeelsafdeling heeft georganiseerd. Hij hoopt er zijn vriendinnetje te ontmoeten, maar nee, ze mocht niet van thuis.

Wanneer Domenico, getooid met feesthoed, toeter en een gekregen fles wijn, de balzaal binnenkomt, is de zaal nog leeg... Later wordt op het feest luid gelachen, zonder dat men werkelijk plezier heeft.

Na de feestdagen is een klerk overleden, zijn collega's zijn 'diep ontroerd', maar vergeten hun verdriet wanneer Domenico op zijn plaats dreigt te komen zitten. Stel je voor, het mooiste plaatsje van de afdeling! Wanneer een klerk met de chef over deze 'onrechtvaardige houding' heeft gesproken, moet Domenico aan het achterste bureau zitten.

Voorlopig zal hij op die plaats, waar hij van de zon verstoken is, moeten blijven, misschien komt hij nog eens op de stoel van de chef... In ieder geval heeft hij een baantje voor zijn leven. Domenico realiseert het zich niet en gaat vol ijver aan het werk.

Het verhaal stelt, zo op het oog, niet veel voor. Eigenlijk is het een simpel verhaaltje, maar toch weet het je de hele film te boeien. Olmi blijkt een groot mensen-observeerder te zijn.

De film is net een dierenkooi, alleen kijken we in de apenkooi naar mensen. Je zult er soms om lachen, soms niet, want dan herken je jezelf.

TOM WEERHEYM

Jeugdcriminaliteit

Vier jongens midden in de winter op een eiland in de Loosdrechtse plassen. Het klinkt als de situatieschets van een eenvoudig jongensboek. Het is de begrenzing van Manuel van Loggema's nieuwe toneelstuk 'Jeugdproces', door de toneelgroep Studio (i.c. Jules Hamel, Erik Plooyer, Jack Horn en Joop Admiraal) onder regie van Peter Oosthoek op de planken gebracht. (decors van Wim Vesseur).

Dank zij deze eenvoudige situatietekening weet Van Loggema zonder veel omhaal door te dringen tot de kern van zijn stuk. Walter, Arend, Martijn en Pieter hebben na een paar kruimeldiefstallen eindelijk een grote kraak gezet en beramen een nieuwe. In het zomerhuisje op het eiland zijn drie van de vier aanwezig. Pieter is het terrein van de volgende inbraak aan het verkennen.

Onder een dergelijke grote spanning concentreren de drie zich op trivialiteiten: het ontbijt, de radio, een klapperend luik. Pieter blijkt te laat te zijn. Het wachten op Pieter verdringt nu alle an-

meer een
kwestie van sfeer
dan
van motieven
Manuel van Lochems
'Jeugdproces'

dere bijkomstigheden en wordt een intensieve bezigheid. Waarom is hij te laat? Wat kan er gebeurd zijn?

Walter (Jules Hamel) is de informele leider van het viertal. Arend (Erik Plooyer) is zijn volgzame vriend en domme kracht. Beiden komen uit een goed milieu. Martijn (Jack Horn) daarentegen is een volksjongen, geschoold in de onderwereld met grijpgrage lange vingers. Pieter (Joop Admiraal) is een fabrieksarbeider, oorspronkelijk afkomstig uit het milieu van Walter en Arend.

Arend gaat er uiteindelijk — met toestemming van Walter — op uit om Pieter te zoeken. Hij is nauwelijks weg of Pieter komt binnen, hijgend, verward, en zenuwachtig. Even later komt ook Arend terug. Als het viertal compleet is, krijgen ze van Van Loggema pas hun dramatische functies.

Op het eerste gezicht dus een lange inleiding voor de schijnbaar wezenlijke probleemstelling: 'Waar is Pieter geweest?' en sterker nog, nu we dat eenmaal weten: 'Wat gaat er nu gebeuren?'

In wezen heeft het stuk echter op dat moment zijn taak vervuld. Door de sfeertekening, de prominentie van de trivialiteiten, legt Van Loggema de vinger op het wezenlijke probleem: niet de motieven van de jeugdige misdadigers, maar hun milieu en sfeer zijn belangrijk. We herkennen het Leidseplein als uitgangspunt. Als uitgangspunt voor creativiteit zowel als voor destructiviteit.

*Zijn ze misdadig? zijn ze voor-
namelijk bang? ligt het aan het
milieu? de opvoeding en verkeer-
de leiding? zit het in de tijd? of
zit het in die jongens?*

*JEUGDCRIMINALITEIT, het
thema van onze dagen. Het thema
waarover wij ons allemaal eens
per drie of vier maanden de ogen
uitwrijven, terwijl we elkaar de
krant toeschuiven: moet je dat nu
weer eens lezen... wat er nou
weer gebeurd is... begrijp je dat?
dat jongens zoiets kunnen doen?
jongens, ja, voor kort nog scholieren!*

(Programmatistische inleiding)

In zijn dramaturgische constructie is het stuk aan het einde topzwaar; allerlei vermoede aanleidingen en motieven worden waargemaakt in een ontstellende vaart. In zijn sfeertekening echter ligt het zwaartepunt in het begin van dit stuk.

Zo blijft het hinken op twee gedachten, waarvan er slechts één de oplossing van het probleem 'waarom zijn ze misdadig?' biedt, nl. de sfeer, de oplossing van het dramaturgisch probleem 'hoe wordt de handeling afgerond?' doorkruist dit eerste thema tegen het einde op een hinderlijke manier.

Van Loggema — zelf ook niet geheel bevredigd door deze constructie — blijft zoeken naar de perfecte afronding. 'Jeugdproces' is echter — dat is Van Loggema kennelijk zelf ontgaan — in zijn fragmentarische aanduiding van de karakters een hecht-doortimmerd stuk dat geen afronding behoeft. Niet voor niets valt de nadruk op het Wachten op Pieter.

De acteurs die 'Jeugdproces' spelen, staan onder — de kennelijk strakke — regie van Peter Oosthoek, die bereikt wat hij beoogt. Het decor van Wim Vesseur (zonder voorbeeld) biedt daartoe alle mogelijkheden. Joop Admiraal heeft een uitermate dankbare (emotionele) rol, waarvan hij goed gebruik maakt. Erik Plooyer verrast als de logge, volgzame Arend. Jack Horn typeert de zwakste rol in het stuk, die van Martijn, uitstekend. Jules Hamel is de enige van het kwartet die faalt. Zijn Walter — ontegenzeggelijk de moeilijkste rol — blijft artificieel.

HENK J. MEIER

Die auto...!

Het was herfst en erg koud. De mensen op straat hielden hun handen in hun zakken en, zo mogelijk, hun neus in de kraag van hun jas. Het was begin november.

Gelukkig hadden wij de auto. Hij was niet zo heel nieuw meer, en er zijn waarschijnlijk wel mensen die hem lelijk zouden noemen — uiteindelijk staat het zelfs iedereen vrij iets tegen de Nachtwacht te hebben — maar hij was wel erg lief; en voor een auto van f 300,— gedroeg hij zich over 't algemeen zéér behoorlijk.

Hij had alleen één hebbelijkheid die we hem nooit af konden leren, en die vooral ik hem bijzonder kwalijk nam: hij bracht ons altijd waar we wezen moesten, maar nooit helemaal! Of hij dit goed vond om poenige autobezitters nederig te houden, of dat het zomaar een duivels trekje was in zijn verder toch zo in-goede karakter: een feit is het dat hij gewoonlijk, ongeveer 500 meter van ons doel verwijderd, een paar maal wanhopig kreunde, plofte, en in een diep stilzwijgen verzonk, waarvan wij uit ervaring wisten dat het minstens een uur zou aanhouden.

Deze eigenschap, hoewel niet onoverkomelijk, kan onder sommige omstandigheden toch bepaald hinderlijker zijn dan je zo op 't eerste gezicht denkt. Stel u voor: in de bus ligt een uitnodiging voor een receptie, ergens in de buurt van Bilthoven. Dubbele namen, geschept papier en dit alles in een oudhollandse envelop waar de plechtigheid vanaf straalt.

De naam zegt je eerst niets, je schuift de relatie op elkaar af, tot je het je ineens weer herinnert; dat magere jongetje van de lagere school, of dat meisje met die pijpekrullen die 's middags altijd uitzakten... Wat zullen we doen, iets sturen of er zelf even heen gaan? Uiteindelijk is het een mooie buurt voor een herfst-tocht, de consumptie is gratis en... we hebben immers een auto...!

Ja, ja, en dat zullen we weten ook.

In het begin gaat alles prachtig. Een mooie jurk, een schoon overhemd en het wrakje draagt ons met een tevreden pruttelende 70 km 'snel'-heid door 't Gooi, prachtig op tijd. Hoewel we eigenlijk beter hadden moeten weten werden we onder deze ideale omstandigheden wat overmoedig. Ik moet bekennen dat ik zelf begon: 'Zullen we even een kopje koffie...?' 'Hé ja,' zei hij gretig, 'we hoeven er toch pas om half vijf te zijn, en zo vroeg is er toch nog niemand.'

Binnen tien minuten zaten we op het beschutte terrasje van een zgn. uitspanning in de zon en achter de koffie. Een

heel plezierig begin van het weekend, en hoewel 't november was hadden we geen last van de kou — nog niet! Toen we, iets later dan we van plan waren, weer weg reden, startte de auto wel wat moeilijk, maar even later klonk zijn gebrom weer heel vertrouwenwekkend over de, inmiddels snel donker wordende, uitgebloeide Amersfoortse hei.

Nu moesten we opschieten. Nog bloemen kopen? — Ach, dat kan straks wel. Een in de plotseling snel opkomende mist opdoemende ANWB-wijzer vertelde ons dat we nog zes kilometer moesten rijden. Voor een auto is dat niet veel, een minuut of tien. De mist werd dichter, maar veilig binnen, tussen vooroorlogs plaatwerk en de, ondanks enkele schimmelwoekeringen nog vrij behoorlijke bekleding, merk je dat niet zo erg.

Plotseling... een onrustbarende knal. Iets tussen het afschieten van een klapperpistool en de 'plof van een vallend lichaam'. We deden krampachtig alsof we niets hoorden. Nog één... 'Zou

hier soms een militair terrein zijn, met schietbanen?' 'Op zaterdagmiddag?' 'Hmm, kan dat niet...?' De volgende, elkaar in volume steeds overtreffende knallen maakten wel duidelijk dat we zelf voor dit rumoer verantwoordelijk waren. Enfin, we reden nog.

'Zullen we even stoppen om te kijken of er iets te zien is?' 'Laten we als 't je blijft doorrijden zolang 't nog kan.'

Nee, het werd geen serieus meningsverschil, want na nog enkele ploffen en een paar wanhopige snik-geluidjes werd alles ineens héél stil... De stilte van het platteland is iets waarbij velen een dromerige blik in de ogen krijgen en — soms — naar een geliefde verzenbundel grijpen. Goed, die stilte kan verschrikkelijk plezierig en romantisch zijn, maar er zijn omstandigheden waarin ik het afschuwelijk motorgeronk

van onze verworpen eeuw' toch ook wel erg kan waarderen.

Met onze wensen in deze werd echter niet merkbaar rekening gehouden, en na een half uur, doorgebracht met even hardnekkige als hopeloze manipulaties onder de motorkap werd het duidelijk dat er iets besloten moest worden.

'Als hij afgekoeld is doet-ie 't misschien wel weer,' zei hij aarzelend. 'Duurt dat lang?' 'Ongeveer een uur.' 'Oh...'

De toestand is nauwelijks rooskleurig te noemen wanneer je voor de keus staat tussen: een uur in de toenemende duisternis en kou (de verwarming werkt alleen zolang de motor draait) ergens in of bij de auto te bivakkeren, terwijl op enkele kilometers afstand een warme ruimte is waar met gulle hand warmgekleurde dranken worden geschonken en waar je zo hartelijk welkom zou zijn; of anders, op hakken van 7 cm ca. vier kilometer over een hobbelige weg te moeten lopen in de hoop dat je terug ten minste een lift krijgt.

Na enkele minuten verknoeid te hebben met het vertellen van minder vriendelijke dingen aan het adres van onze auto kozen we het laatste. Op kousen lopend, mijn schoenen in de zakken van zijn jas, was ik net ongeveer even koud geworden als ik boos was toen we in de verte als wijlen Kleinduimpje een lichtje zagen. Toen we dichterbij kwamen bleken we ineens midden in het dorp te zijn, op minder dan 3 minuten afstand van onze bestemming.

Even daarna belden we — weer min of meer correct gekleed — aan op het adres waar we volgens de uitnodiging juist op dit uur zouden moeten vertrekken. Gelukkig bleek ook hier hoe onbetrouwbaar zelfs een gedrukte tekst kan zijn, toen we ondergingen in een verward stemmengeroes en een walm van sigaren/sigarettenrook die voor de mist buiten nauwelijks onderdeed.

Na gefeliciteerd te hebben (zonder bloemen), de andere gasten al dan niet vriendelijk bekritiseerd te hebben en gelaafd en gevoederd te zijn vonden wij iemand die bereid bleek ons bij ons gestrande vervoermiddel af te zetten. Onnodig te zeggen dat de motor onmiddellijk aansloeg, ons snel en comfortabel langs de — nu nachtzwaarte — Gooise bossen en vlakten voerde, en pas weer begon te haperen toen onze vertrouwde woning in de hoofdstad binnen wandelafstand was.

Kitty v. d. Hage-Rens

Voor de moderne jeugd

Dag jongelui!

Jullie zijn er vroeg bij he, met je manager-ziekte. Zo gaat het vandaag de dag, zelfs de jeugd komt onder de invloed van het enorme levens-tempo. 't Is beroerd, jongens, maar gelukkig weet jullie Ome Johan weer een oplossing. Als Ome Johan er toch eens niet was, wat zouden jullie ongelukkige ouders een geld uitsparen. Maar, grove scherts terzijde, deze doos drukt allerlei nervositeitsverschijnselen resoluut de kop in. Nee jongens, er zitten geen verdovende middelen in. Ome Johan ziet hier en daar een teleurgesteld gezichtje, maar dat zal wel weer opklaren als jullie vorderen met het lezen van deze gebruiksaanwijzing. We zullen verschillende gevallen van overspanning even bij de kop nemen.

A. Het 'Te Veel Huiswerk-complex'. Dit is al meteen zeer ernstig. De lijder is ernstig overspannen ten gevolge van de waanzinnige eisen die door zijn inrichting van onderwijs worden gesteld. De lijder moet zo spoedig mogelijk weer kalm worden? Hoe bereikt hij dit? Antwoord: Hij neemt uit de doos het knikkertje en het blokje hout met het gaatje. Dat gaatje is zo klein dat het knikkertje er maar net in past. Als de lijder zich nu 's avonds met zijn boeken op zijn kamer heeft teruggetrokken, schuift hij eerst alle rommel opzij. Dan zet hij het blokje op twee meter afstand en hij probeert het knikkertje in het gaatje te gooien. Dit fascineert enorm. Ome Johan heeft proefpersonen gekend die na één week behandeling al liever met het knikkertje speelden dan dat ze in een algebraboek keken. Voor je het weet ga je er mee door tot diep in de nacht en Ome heeft al proefpersonen gekend die er 's morgens ook nog vroeg voor opstonden. In zeer korte tijd ziet de lijder er slecht uit en zijn ouders of verzorgers gaan bij de directeur der school klagen over het vele huiswerk.

B. Dreunen in het hoofd. Dit verschijnsel wordt voornamelijk waargenomen bij jongelui die een platen-speler bezitten. Daarvoor zit de alarmschel in Ome Johans medicijnkastje. De lijder, die heeft geconstateerd dat het hem steeds moeilijker valt woordjes te leren terwijl de pick-up staat te schallen, zet nu tevens Omes alarmschel aan. Dat is luid, he? Hou het een tijd lang vol, laten we zeggen twee uur per avond.

Let eens op, wat gebeurt er als je de schel afzet? Juist. Het dreunen in het hoofd houdt op. Je hoort prettige vriendelijke muziek die het leren ten zeerste stimuleert. Bovendien raak je door de schel geheel immuun voor het aflopen van de wekker. Dat levert je morgens en morgens uitslapen op en dat betekent voor de gemiddelde lijder het absolute eind van zijn kwaal.

C. De lijder heeft onder het huiswerk maken moeite het televisieprogramma te volgen. Hiervan raken zeer vele jongelui gefrustreerd, om dit lekkere woord maar eens te gebruiken. Je staat in je lijden niet al-

OME JOHANS ZENUWEN- DOOS

leen, dat is troost numero één. Troost numero twee zit in de doos. Het zijn die kaarten met allemaal verschillende plaatjes. Pak ze er maar uit. Zie je, op elke kaart staan wel twintig verschillende tekeningetjes. Op het oog zit er weinig overeenkomst in die plaatjes, zie je wel, maar bij aandachtige beschouwing hebben ze toch allemaal iets met elkaar gemeen. Nu doe je het volgende. Je gaat een stuk geschiedenis zitten leren en je legt de eerste kaart naast je boek. De kunst is nu om de samenhang in de plaatjes te ontdekken met je rechteroog, terwijl je linker op het geschiedenisboek blijft gericht. Daar kun je een waanzinnige vaardigheid in bereiken, want zoals je ziet is er een hele

stapel van die kaarten en ze zijn allemaal verschillend. Als je kaart numero dertig hebt ontrafeld, lach je om het televisieprogramma, ook al is het een amusementsuitzending.

D. Het gevoel 'Ik Ben Niet Getapt'. Daar heeft Ome Johan zich even in moeten verplaatsen. Een volwassen mens, een waarlijk volwassen mens, kent dat gevoel namelijk niet. Het kan hem niet schelen of hij al dan niet populair is bij zijn soortgenoten, als er maar betaald wordt. Goed, daar zijn jullie nog niet aan toe en Ome Johan heeft de materie bestudeerd. Stel jezelf nu deze vraag: Lach ik wel genoeg om anderen? Nee he, dat doe je niet. Je weet natuurlijk niet waarom je precies moet lachen. Pak dan de stapel foto's uit de doos. Leuke kiekjes, he? Maar het fijne is dit: aan al die jongens en meisjes is iets waarom je hartelijk kunt schateren. Bekijk de foto's en stel voor jezelf vast wat er aan deze of gene nu wel belachelijk is. Moeilijk, want ze lijken zo op het oog heel gewoon, maar er is altijd wel iets te vinden. Achter op de foto's staat de juiste oplossing. Niet omdraaien, voordat je voor jezelf hebt uitgemaakt waar het belachelijke nu wel in zou kunnen schuilen. Als je de stapel door bent, is alles voor elkaar. Je zult in een waanzinnig tempo vrienden maken, waarmee je samen kunt lachen. En denk erom: gedeelde vreugd is dubbele vreugd.

E. 'Mijn vader en mijn moeder zijn niet wijs.' Een wijdverbreid complex, maar Ome Johan begrijpt niet waarom je je hierover op moet winden. Je hebt gelijk. Nou en? Het is duidelijk dat de jongere generatie scherper ziet dan de oudere, een enkele uitzondering zoals Ome Johan daargelaten. Behandel je ouders met voorkomendheid en wijs ze als het nodig is, tactisch op hun fouten. Maak ze op een vriendelijke manier duidelijk dat je geen prijs stelt op die ouderwetse kind-ouder afstand. Zeg hun dat je een vriend voor ze wilt wezen en dat je hen graag wilt helpen en steunen om deze moeilijke moderne tijd het hoofd te bieden. Gun ze af en toe de vrijheid om hun ouderwetse ideeën over 'opvoeding' in praktijk te brengen en lach dan zo dat ze het niet zien. Maar houd hierbij altijd voor ogen: het kind moet niet afdalen – de ouder moet klimmen.

KEES SCHOONENBERG

Amsterdams Stedelijk: Tempel zonder drempel

Drie monumentale gebouwen begrenzen het Amsterdamse Museumplein.

Het Concertgebouw — een grijze kolos in de laat negentiende-eeuwse stijl — biedt onderdak aan Albinoni en Armstrong, aan de Zangvereniging Apollo en de Landdag der Accountants.

Het Rijksmuseum staat eigenlijk meer aan de Nassaukade dan aan het plein. Veilig beschut achter grote hekken worden hier in eerbiedige stilte onze eeuwenoude kunstschaten geadoreerd. De woelige, stormachtige zeeslagen wekken slechts een gefluister en 'De Nachtwacht' heeft zich hautain van zijn publiek gedistantieerd door een fluwelen koord op een tiental meters afstand. Alleen de ogen raken hier de schilderijen, die steriel worden geconserveerd in prachtige zalen.

Het Stedelijk Museum is in dezelfde stijl opgetrokken als het Rijksmuseum, daar eindigt iedere vergelijking. Hier geen massieve hekken, geen devoot gefluister, geen adoratie-op-een-afstand. De enorme eiken deuren hebben plaats moeten maken voor moderne glazen sluitstukken; de nieuwe vleugel is wel eens vergeleken met een aquarium: een rechthoekige glazen bak — harmonisch contrasterend met het hoofdgebouw.

De achterzijde van het Stedelijk wordt gevormd door Amsterdams mooiste terras; de enige afscheiding van de buitenwereld is hier een vijvertje van een halve meter diep, waarin een paar eendjes zwemmen. Het Kröller-Müller op de Veluwe moge dan zijn drijvende plastic hebben, de eendjes van het Stedelijk zijn echter, levendiger en mooier.

De 'tempel' van onze moderne kunst heeft geen drempel. Letterlijk en figuurlijk. Te vaak nog worden musea in ons land gezien als tempels. Het is slechts weinigen gegeven door te dringen in het Heilige der Heiligen; de overigen blijven voor de ingang staan — bevangen door drempelvrees.

De majestueuze ingang, het schemerlicht in de hal, het tourniquet met de strenge suppoost die elk ogenblik schijnt te willen gaan fouilleren, de religieuze stilte.

De onuitgesproken, maar duidelijk voelbare verdenking van diefstal die op iedere bezoeker rust. Dit alles weerhoudt velen ervan een museum te betreden. Dat woord geeft het duidelijk weer: je gaat een museum niet binnen, je betreedt het.

Het Stedelijk is anders. Misschien is dat wel een van de grootste verdiensten van de directeur, jhr. Sandberg. Er is veel geschreven over Sandberg-endemoderne-kunst; over (recentelijk) 'Bewogen Beweging' en 'Dylaby'

Er zijn véél tegenstanders, maar al te vaak schilders van tweede-rangs stilleventjes. De serieuze oppositie heeft weinig argumenten tégen het beleid van Sandberg kunnen aanvoeren. En — for the sake of the argument — zij vergaten maar liefst de verbeteringen die Sandberg in het museum-zelf aanbracht.

Het bordes is ruim, open en uitnodigend. De deuren zijn dus vervangen door glasplaten, de hal is licht en overzichtelijk, er is géén tourniquet maar een loket, in de hal lopen een paar suppoosten en een grote wegwijzer richt zijn armen in vele windstreken.

De monumentale trap naar boven doet nog even denken aan het museum-oudstijl, maar een mobile erboven doorbreekt die indruk. En op de wegwijzer zien we dat er praktisch geen week in het Stedelijk voorbij gaat, of er is een nieuwe expositie. En werkelijk niet alleen abstracten, cubisten, COBRA-groepen of bewogen bewegens.

Een permanente tentoonstelling van de schilderkunst van de laatste eeuw, 'Vijf Generaties', biedt een stevig houvast voor de liefhebbers van de figuratieve schilderkunst. Een retrospectieve tentoonstelling waarop o.m. een uitgebreide collectie Van Gogh te zien is — een zwaar overschatten schilder overigens, waarvoor binnen een paar jaar een eigen museum aan het Museumplein zal worden gebouwd. Dan wordt ook Van Gogh bijgezet in de galerij van 'grote, dode' schilders — dan zal zijn museum waarschijnlijk dezelfde steriliteit krijgen die alle andere musea, gericht op afgesloten schildersrichtingen,

reeds hebben. Tot die tijd blijft óók Van Gogh in het Stedelijk profiteren van het feit, dat zijn werk hangt naast de nog levende richtingen.

Het Stedelijk krijgt een nieuwe directeur (of misschien zelfs drie). Dat hoeft niet noodzakelijkerwijs te betekenen dat de lijn van Sandbergs beleid wordt doorgetrokken. Op één terrein zal het stempel van Sandberg echter op het museum blijven drukken: de 'tempel zonder drempel' is toegankelijk voor iedereen. Merkwaardigerwijs is het publiek — als de drempelvrees eenmaal is overwonnen — vaak overtuigd van zijn eigen superioriteit: 'Dat kan m'n zoontje ook...' is een maar al te vaak gehoorde uitlating over de abstracten in het Stedelijk, over de demonstratie die 'Bewogen Beweging' en 'Dy(namisch)Laby(rinth)' waren, over de vele andere uitingen van hedendaagse artisticeit.

Want niet alleen de *beeldende kunst* komt in het Stedelijk aan bod. Hier manifesteerde de poëtisch-literaire groep der 'experimentelen', der 'vijftigers', zich voor het eerst aan het eind der veertiger jaren. Alles is mogelijk in Sandbergs Stedelijk: er is gesproken van een 'circus', een 'kermis'. Dat is onrechtvaardig. Museumdirectie en museumbezoeker gaan uit van de bona-fide kunstenaar. Die goede trouw stond bij Sandberg duidelijk voorop. En dat kan van vele van zijn tegenstanders niet worden gezegd.

Daarom ben ik — als museumbezoeker — Sandberg dankbaar voor hetgeen hij voor het Stedelijk heeft gedaan.

HENK J. MEIER

Co-existentie mogelijk ?

Uitgenodigd door de redactie van Ego om mijn mening te geven over het vraagstuk van de co-existentie wil ik trachten mijn opvattingen heel duidelijk en behoedzaam te schetsen.

Behoedzaam omdat ik uit ervaring weet dat op dit terrein gemakkelijk misverstanden ontstaan. Ik acht het wel gelukkig dat deze kwestie in Ego aan de orde komt. Ik meen te weten dat vele jonge mensen met het probleem bezig zijn en dan is het zinvol om er met elkaar over te praten.

Voorlopig zou ik onder co-existentie willen begrijpen het vreedzaam naast elkaar bestaan van de communistische en democratische maatschappijvorm. In het verloop van mijn artikel kom ik nog wel tot nadere omschrijving.

Omdat ik misverstanden wil voorkomen wil ik eerst heel duidelijk twee uitgangspunten stellen:

1. Ik verwerp eenzijdige ontwapening van het Westen of van een deel van het Westen. Eenzijdige ontwapening zou m.i. het machtsverwicht verbreken en daardoor een co-existentie in vrijheid onmogelijk maken.

2. Ik acht capitulatie van de Westerse wereld voor de communistische ideologie onaanvaardbaar. Onze Westerse levenswijze in vrijheid en democratie dient onverkort gehandhaafd te blijven. Indien wij deze levenswijze zouden opgeven verliest het begrip co-existentie zijn betekenis.

De lezer zal deze twee uitgangspunten bij mijn verder betoog voortdurend in gedachten moeten houden.

Waarom gaat het nu verder?

Door de wederzijdse bewapening met kernwapens staan wij voor het enorme gevaar van een mogelijke atoom-oorlog.

Geleerden hebben ons verteld dat in zo'n oorlog honderden miljoenen zullen omkomen, de overblijvenden met degeneratie worden bedreigd en dat grote delen van de aarde voor lange tijd onbewoonbaar zullen zijn.

Is het sentimenteel om daar in diepe huivering bij stil te blijven staan? Het voortzetten van de 'koude oorlog' draagt het grote gevaar van het afglijden in deze atoom-oorlog met zich.

Moeten we dat aanvaarden of moeten we ons tot het uiterste inspannen om deze catastrofe te voorkomen?

Wij willen geen capitulatie maar we willen ook geen ondergang in de atoom-oorlog.

Wie de zaken zo stelt komt vanzelf op de gedachte van de co-existentie. Ik acht het overwegen van de mogelijkheid van co-existentie, met behoud van de door mij genoemde uitgangspunten, het belangrijkste probleem van deze tijd. Ik weet dat het onmogelijk lijkt maar ik meen dat het prof. Banning is geweest die in dit verband heeft opgemerkt: we zullen het onmogelijke mogelijk moeten maken.

Nu is voor een vreedzaam samen-be-

staan een zekere mate van wederzijds vertrouwen nodig. Hoe kan dat in een wereld die bevangen is van wantrouwen? Kunnen wij de communistische leiders vertrouwen schenken? Is er niet teveel gebeurd dat juist ons wantrouwen heeft gewekt en is het bovendien niet zo dat in de communistische moraal de onbetrouwbaarheid tegenover de tegenstander wordt geaccepteerd?

Een andere vraag is echter of wij er een zeker vertrouwen in zouden mogen hebben dat de Russische leiders (co-existentie met China is zeker nog niet in zicht) de zaken van het communisme op een rationele wijze zullen behartigen.

Die vraag ben ik, ook op grond van onze ervaringen met Rusland, geneigd met 'ja' te beantwoorden. Het is nl. zo dat ook Rusland geen belang heeft bij een atoom-oorlog en dat er bovendien een aantal zaken in de wereld zijn waardoor Rusland zich het loslaten van het Westen op dit ogenblik bepaald niet kan permitteren.

Het is niet veel maar als uitgangspunt voor een mogelijkheid van co-existentie zou het wel eens heel belangrijk kunnen zijn.

Wat behelst dan eigenlijk co-existentie? Ik noem een paar punten:

1. De gedachte aan een aanvalsoorlog voor zover die zou bestaan, zou door Oost en West moeten worden opgegeven.

2. Het Oosten zal het recht van het Westen om democratisch te zijn moeten erkennen; het Westen zal het recht van het Oosten om communistisch te zijn moeten erkennen.

3. Oost en West zullen zich moeten onthouden van inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van andere volken (uitzondering bij gebleken militaire agressiviteit)

4. Door bevordering van het handelsverkeer wordt gestreefd naar een zekere economische samenwerking, ook om een juiste vergelijking van productiesystemen mogelijk te maken.

5. Contacten tussen Oost en West worden langzamerhand bevorderd en ontwikkeld. Ik denk hierbij aan uitwis-

Co-existentie ja of nee? Wel of niet contacten met de communistische wereld? Het zijn in de huidige wereldverhoudingen onderwerpen, die, vooral bij jonge mensen, steeds weer in discussie komen. Het is voor ons aanleiding geworden om twee beschouwingen aan dit onderwerp te wijden.

seling van natuur-wetenschapsmensen, technici, economen, kunstenaars, onderwijsdeskundigen enz. Niet alleen van West naar Oost maar ook van Oost naar West. Verder de bevordering van tourisme.

6. Naar gelang het vertrouwen groeit worden gezamenlijk stappen gedaan op het gebied van ontwapening.

Eigenlijk is het samenstellen van wat punten niet het belangrijkste. Het gaat er om dat we zoeken naar mogelijkheden om aan de atoom-oorlog te ontkomen.

Men bedenke bij dit alles dat op deze wijze de concurrentie tussen Oost en West blijft bestaan, een andere vorm van co-existentie zal voorlopig niet mogelijk zijn. Wie gelooft in de krachten van vrijheid en democratie zal echter een vreedzame concurrentie niet vrezen.

Is er aan dit alles geen risico verbonden? Stellig wel maar zijn er ook geen grote risico's verbonden aan het voortduren van de huidige toestand? Zo lang we trouwens de door mij genoemde uitgangspunten in het oog houden is het risico zeker niet te groot.

Bovendien, dit gaan naar co-existentie zal niet een soort particulier amateurisme van sommige mensen moeten zijn maar een doelbewuste, wel door-dachte poging van het gezamenlijke Westen waarbij particuliere initiatieven zeker niet mogen ontbreken.

Natuurlijk zullen we zeer kritisch moeten zijn. Tegenover de ander en tegenover ons zelf. Er is b.v. geen behoefte aan dat allerlei ondoordachte jongelieden plotseling naar Moskou hollen, maar groepen ernstige, kritische jongeren zouden stellig onze steun moeten hebben.

Ik heb in dit artikel de wenselijkheid en de mogelijkheid van co-existentie geponeerd. Beter zouden we kunnen spreken van de noodzakelijkheid. Tenminste als we als mens willen blijven leven. En is dat geen voorwaarde voor al het andere?

H. LIPS

De werkelijkheid

'Wij hadden het contact met de werkelijkheid verloren.' Dat zei Nehroe, idool van vele pacifisten en neutralisten, toen hij in oktober 1962 geconfronteerd werd met de agressie van communistisch China. De werkelijkheid werd in diezelfde maand het scherpst getekend door het woord 'false', dat president Kennedy tot drie maal toe moest gebruiken, toen hij ter rechtvaardiging van de blokkade van Cuba, sprak over beloften en verklaringen van de Sowjetleiders.

Nehroe heeft lang geloofd in de goede trouw van de communistische machthebbers. Hij heeft toegestaan, dat zijn minister van Defensie, Krishna Menon, de verdediging van India verwaarloosde, zoals voor 1940 de verdediging van Westeuropese landen onvoldoende aandacht kreeg.

Was Nehroe niet voor velen het symbool van 'de zachte krachten, die zeker zullen winnen in het eind', zoals Henriëtte Roland Holst tientallen jaren geleden schreef? Het symbool ook van de vreedzame coëxistentie tussen communistische en niet-communistische landen? Hoe vaak is Nehroe niet ten voorbeeld gesteld door hen, die bezwaren maken tegen de bewapening van de NAVO?

Nu heeft Nehroe het dan zelf gezegd: 'Wij hadden het contact met de werkelijkheid verloren.' Dat betekent: vreedzame co-existentie is onmogelijk, zolang de communistische staten beheerst worden door onbetrouwbare machthebbers.

Dit betekent voor allen, die nog in 'de zachte krachten' geloofden, een angstwekkend perspectief. Nehroe heeft weer contact gekregen met de werkelijkheid in India geopend voor de luchtburg, die wapens van het Westen bracht. De 'bewapeningswedloop' heeft een grotere omvang gekregen en zij, die in de vreedzame-co-existentie-nu geloofden, zien aan het einde de druk op de knop, die de atoomoorlog doet ontbran-

den. Ontsteld, uit het lood geslagen zoeken zij nooduitgangen: toeristische bezoeken aan Rusland, culturele uitwisseling, gesprekken met communisten om meer begrip en een betere verstandhouding te kweken.

Hoeveel toeristen uit het Westen werden gastvrij ontvangen in de Sowjet-Unie, toen het Kremlin op Cuba lanceerinrichtingen voor raketten met atoomkoppen installeerde? Hoeveel Europeanen applaudisseerden voor Russische Staatsballetten, toen Russische gevechtsvliegtuigen naar Cuba werden overgebracht? Hoeveel in het Westen betoogden, dat de leiders in Moskou niet zo zwart waren, als ze werden voorgesteld, toen Russische militairen op Cuba gereed stonden om lange-afstandsraketten te richten op Florida, Washington, Lima, New York en Mexico?

Hoe gelukkig moeten de Sowjetleiders zich hebben gevoeld, toen na de bekendmaking van de blokkade van Cuba in het Westen hier en daar twijfel werd uitgesproken over de juistheid van het Amerikaanse optreden. Want hier werd bewezen, dat het eenrichtingsverkeer in het toerisme van Oost en West en dat de culturele en sportieve uitwisselingen toch al zoveel goodwill voor de Sowjet-Unie hadden gekweekt, dat achter de Amerikaanse militairen en politici, die vastberaden het pistool, dat hen op de borst was gezet, terugduwden, geen ongebroken front stond.

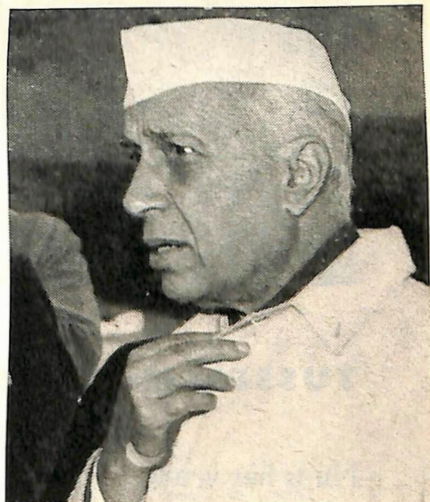
De raketbases op Cuba worden afgebroken. De Britse minister-president Harold Macmillan heeft in de eerste spannende Cuba-dagen gezegd: 'Rusland heeft de vastberadenheid en de waakzaamheid van de Verenigde Staten willen testen.' Met andere woorden: Moskou heeft geprobeerd hoe ver het kan gaan, zoals Hitler dat in de dertiger jaren probeerde. Hitler vond geen vastberadenheid, maar onberedeneerde angst voor oorlog en geloof in de zachte krachten tegenover zich. Hitler kon doorgaan: hij nam Oostenrijk, hij nam na het fatale München-1938 Tsjecho-Slowakije, hij nam Polen en eerst toen sloegen Engeland en Frankrijk, slecht uitgerust (waarom effectiever bewapenen? het is niet zo erg in Duitsland, als de verhalen over jodenvervolgelingen willen suggereren, zei men in die jaren), toe. Hitler kon vijf jaar lang geheel Europa tyranniseren.

Moskou ging met Cuba een stap te ver. Het kreeg een ondubbelzinnige waarschuwing. Moskou trok zich terug. Er was bewezen, dat het schild en de 'deterrent' van Amerika een afdoende antwoord waren op de dreiging van een atoomoorlog.

Die vastberadenheid van het Westen wordt elke dag getest. Op NAVO-bases staan constant vliegtuigen gevechtsklaar gereed. Af en toe verschijnt er op de radar een onbekende stip. Het kan

niets betekenen, het kan een Russisch vliegtuig op patrouille langs het IJzeren Gordijn zijn, het kan een Mig-straaljager zijn, alleen maar opgestegen om te 'prikken' in de huid van het Westen. Maar wat het ook is: onmiddellijk zijn NAVO-toestellen in de lucht om zo nodig de toegang naar West-Europa af te sluiten. Het is de manifestatie van vastberadenheid, die de onbetrouwbare machthebbers aan de andere kant in toom houdt. Het is de handhaving van het machts-evenwicht, dat de oorlog kan voorkomen.

Praten over vreedzame co-existentie nu vind ik levensgevaarlijk, omdat ik het aanvoel als ondermijning van die vastberadenheid. Toeristische toenadering zoeken met Rusland en gesprekken met 'gewone Russen' zijn nog altijd

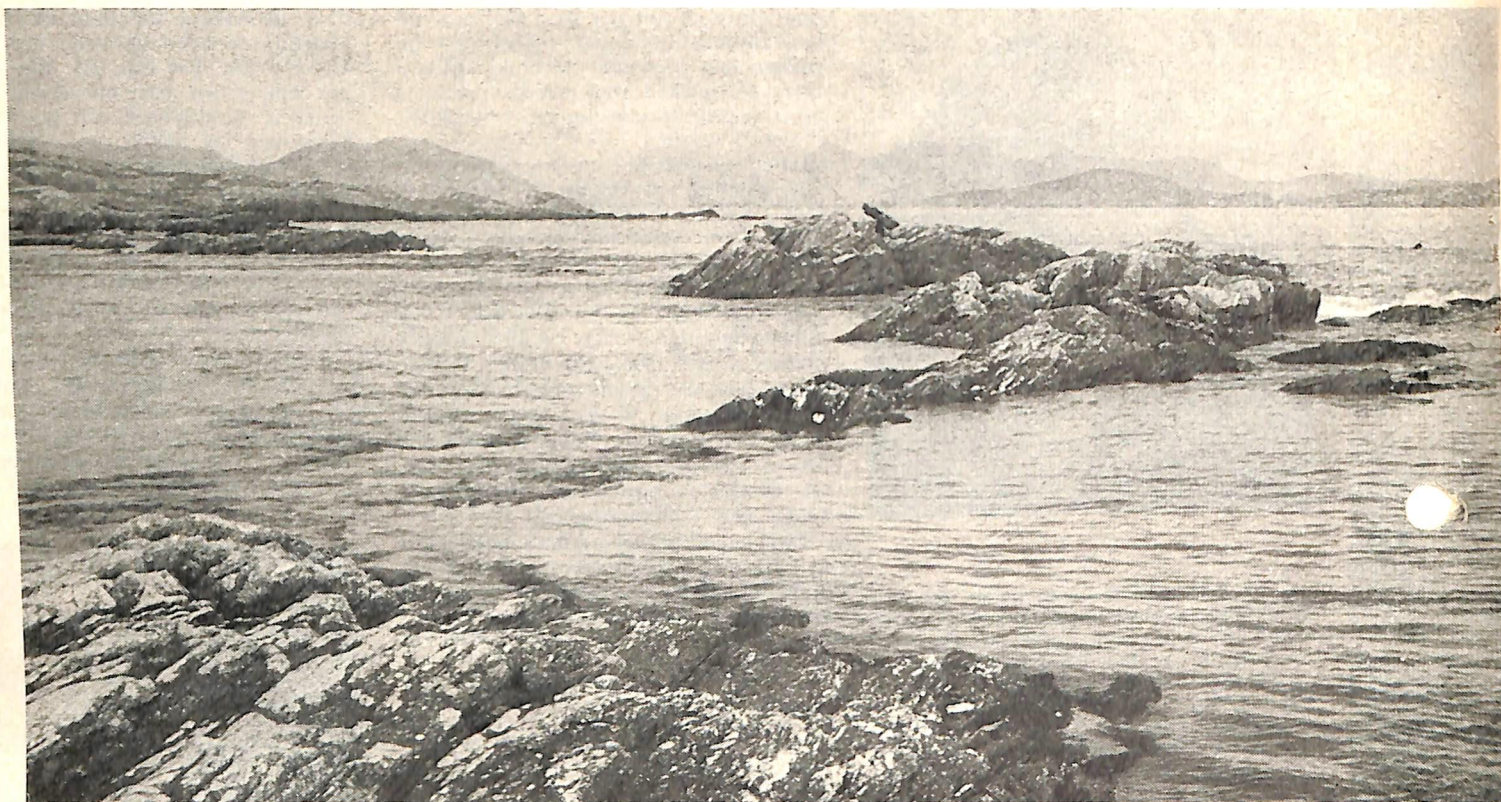
contact zoeken met mensen, die op genade of ongenade zijn overgeleverd aan leiders, wier verklaringen en beloften 'false' zijn. Een dergelijk contact heeft geen zin, maar kweekt wel de voedingsbodem voor een zwak thuisfront op kritieke ogenblikken. Dat betekent: vergroting van de oorlogskans.

Is er dan geen ander perspectief meer dan een eeuwigdurend gewapend machts-evenwicht? Wie, nu nog twijfelend, eens gelijk Nehroe het contact met de werkelijkheid hervindt, zal wel een ander perspectief zien. Wanneer — zie Cuba — een harde hand de agressors tot de orde roept, zullen zij aan gezag, aan invloed verliezen. Niet direct, maar op de lange duur. De zachte krachten 'aan de andere kant' zullen meer bewegingsvrijheid krijgen en zeker winnen in het eind.

Zo zullen toch de woorden van Henriëtte Roland Holst bewaarheid worden. Maar dat eist van ons een harde onverzoenlijke houding tegenover hen, die de zachte krachten thans de vrijheid van handelen en zelfs van leven hebben ont-nomen.

JAN BROUWER

Gedichten van Kasper Shapiro

TUSSEN NU EN DE TERUGKEER VAN DE ANGST

Nu is het vrede.
De ogen liggen rustig in het hoofd,
bezien de zomer en de volgende seizoenen,
noteren wereld en kinderen,
volgen de lijnen van straaljagers
en de trotse draf van een paard.
Langs het voorhoofd kruipt een druppel zweet.
En de zon, de zon is zelfs te groot voor deze ogen.
Hoe lang is het schreeuwen al voorbij?
(Te zwart was de straat geverfd.
Ik herinner mij de huizen: nooit
waren stenen zo nutteloos als toen:
zij beschermden leegtes die leger waren
dan een chaos.
In de vertrekken hingen doden,
ramen huilden stinkende tranen.

En de straat: slagader zonder bloed,
zonder bloedslag,
de straat was zwart geverfd met angst.)
Hoe lang?
De kinderen vragen niet meer,
er valt niets meer te vragen.
De wereld schurkt zich gelaten aan het heelal,
het feest van ruimte is voorbij.
De zomer is een geduldige zieke,
de warmte is haar zorg niet meer.
Het paard likt zijn gewrichten:
de spieren liggen moe en brak in het lijf.
Het zweet is opgedroogd onder de huid,
en de zon,
de zon heeft zelfs geen tijd voor deze ogen.
Het schreeuwen is voorbij.

VAN DE LIEFDE

Van alles kent men de namen.
Van allen kent men de namen.
Maar kent men de naam van de liefde?

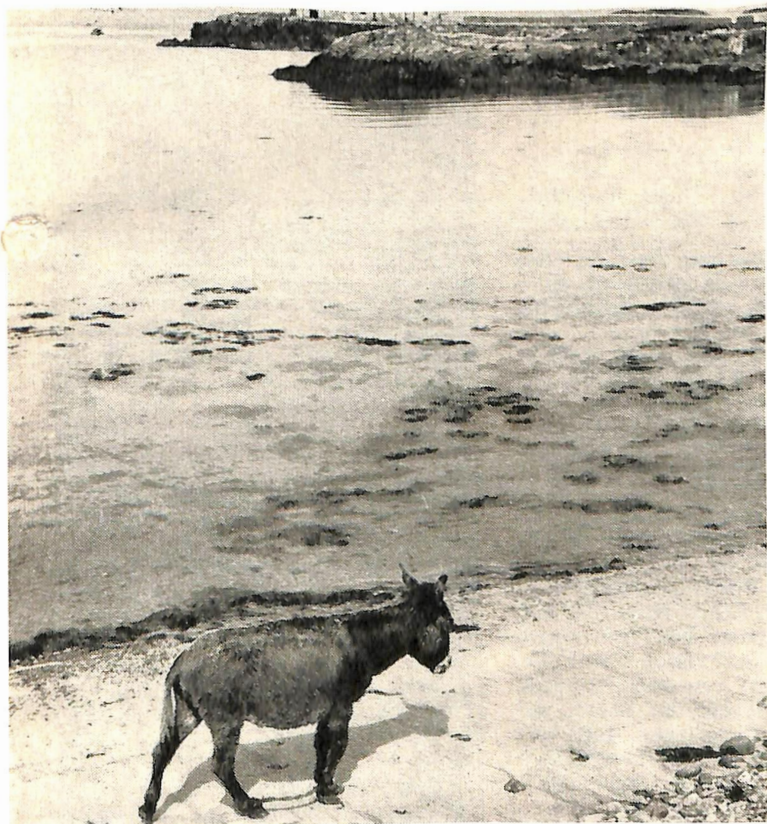
Niet het begin, niet de jeugd,
niet het waken of het slapen
of het woord.

Niet de schreeuw en niet de ruimte,
niet de ogen van de wolf
en niet het bloed.

Wetst zelfs niet het bloed
is de naam van de liefde.

Wanneer bouwt een god een nieuwe mond
voor dit te oude woord?

(Van de liefde blijft alleen
de geur van het verlangen hangen
aan je huid.)

TEKORT

Oogopslag.

Het duurt niet langer dan een tel:
bliksemsnel begint een dag.

Gebrek aan woorden.

En toch het weten van de smaak,
de tong ligt als een zandbank braak,

Foto's Jan G. v. Gelderen

en Tom Weerheym

De musical in opmars

Bijna een maand lang heeft Beppy Nooy als 'Irma la Douce' in het Amsterdamse City-theater gestaan. Het Rotterdamse Toneel was haar al voorgedaan met deze Franse musical. Wim Sonneveld en de zijnen trokken toen nog met 'My fair lady' door het land en in Rotterdam ging (zij het wankelend) een andere musical: 'Free as air'. Het Du Midi-theater in Amsterdam trok ondertussen al maanden lang volle zalen met de filmversie van de West Side story.

Leek 'My fair lady' eerst een incident, het is nu wel duidelijk, dat het de opmars van de musical in het Nederlandse theaterleven heeft ingeleid. Was tot voor enkele jaren het Nederlandse publiek alleen nog maar bekend met de vaak meeslepende melodieën, die via radio en grammofoon van de musicals op Broadway, in Londen en in Parijs naar ons land kwamen overwaaien, nu

zijn duizenden daar niet meer tevreden mee. Ze willen de hele wervelende show met zijn dikwijls kostbare ensclerering zien.

Een mode? Een gril? Een strovuur, dat gauw uitgebrand zal zijn? Of een stuk theater, waarover we later nog met weemoed zullen praten, zoals oude Amsterdammers nog met heimwee kunnen denken aan het oude Flora met de revue?

Die laatste vraag stellen we een beetje met opzet. We schrijven dit een paar dagen nadat we Beppy Nooy en haar gezelschap 'Irma la Douce' hadden zien brengen. Beppy Nooy, die zich met haar Volkstoneel een zeer aparte plaats heeft veroverd. 'Rooie Sien', 'De Jantjes', 'Op Hoop van Zegen', volkstukken, zoals men dat dan noemt, die rechtaan-rechtoe van hart tot hart gaan. Stukken, zoals er de laatste tientallen jaren niet meer zijn geschreven in Nederland.

Stukken, die uit de tijd zijn, maar toch vele duizenden ook nu wat hebben gedaan. En wie zich mocht afvragen, of in deze sfeer een vernieuwing van repertoire niet nodig was, heeft nu met de musical een antwoord gekregen. Duidelijk onderstreept, nu ook Beppy Nooy de musical heeft gebracht.

De musical is een merkwaardig fenomeen. Het lijkt op alles, maar het is het nooit helemaal precies. Geen operette, al wordt er in gezongen; geen toneel, al wordt erin gespeeld; geen cabaret, al heeft iedere musical enige songs; geen variété-revue, al is er altijd wel een scène met een balletje. De musical heeft overal wat vandaan gehaald, het in een grote smeltkroes geworpen en er iets geheel nieuws uit te voorschijn getoverd.

Er is een duidelijk kenmerk: het gaat over gewone mensen, gewone gevoe-

lens, die in simpele woorden tot uitdrukking worden gebracht: 'De straat, waar jij woont' (My fair lady), 'Jou, jou, jou' (Irma la Douce), 'Oh, what a beautiful morning' (Oklahoma), 'All the beautiful sounds of the world in a single word: Maria' (Westside Story). Tweede kenmerk: deze songs verliezen hun echtheid wanneer ze door operastemmen zouden worden gebracht. De musical moet met al zijn show toch ongekunsteld zijn.

Het is eigenlijk wel begrijpelijk, dat in deze ingewikkelde wereld, waarin we ons pas gelukkig voelen, als we weer diepzinnig een nieuw probleem hebben kunnen scheppen, de musical terrein veroverd. Zijn uiteindelijk niet alle ingewikkelde problemen eenvoudiger te doorzien, wanneer ze worden teruggebracht tot de elementaire dingen van het leven: het simpele geluk van alledag (een morgen, die met stralende zon begint; een fris meisje, dat in een zomerjurkje plotseling tussen de bloesem staat); het gewone menselijke verdriet (de man, van

wie je houdt, maar die niet naar je omkijkt); de bijtende jaloezie, haat en nijd, spontane vriendschap en genegenheid?

Dat alles is in iedere musical te vinden, luchtig verpakt in makkelijk in het gehoor liggende melodietjes, in vlotte dansfiguren, in een show van kostuums, decors en vooral in een wervelend tempo van steeds wisselende scènes. De lach en de traan in een moderne vorm, die het hart lucht geven en duidelijk maken, dat er in eeuwen beschaving, technische vooruitgang, filosofisch denken en psychiatrische rapporten aan de mens zelf zo weinig veranderd is.

Het is na alle Sartre- en andere grilen, die pretenderen high-brow en het ware te zijn, maar vaak je reinste snobisme waren, een verademing eindelijk weer het gewone terug te vinden. Het is zonder meer gezond, dat zo velen zich prettig voelen op de vluchtheuvel, die de musical in de moderne, ietwat op zijn zenuwen gejaagde wereld is.

De musical wil niet meer dan ontspanning zijn. De nadruk op het showelement is daar het duidelijkste bewijs van. Maar in die ontspanning bereikt de musical dat het gewone gesprek tussen de mensen weer op gang komt, zoals vroeger een Buziau met al zijn grolen de mensen aan het praten bracht. Zoals 'De Jantjes', 'Op Hoop van Zegen' met hun simpele formuleringen (hoe sentimenteel ze ons dan nu ook in de oren mogen klinken) iets in de mensen los maakten.

Voorlopig doen we het in Nederland wat de musical betreft nog met import: 'My fair Lady', 'Irma la Douce' en 'Free as air'. Dat is niet erg. De gewone mensen met hun gewone gevoelens zijn internationaal, ook al zoekt My fair Lady op een gegeven moment de paarderen op Ascot als achtergrond en ook al heeft Irma la Douce haar hotelkamer in de onmiddellijke omgeving van de Place Pigalle.

Wim Sonneveld werd de grote man van My fair Lady, Lia Dorana de hoofdfiguur bij het Rotterdamse Toneel in Irma la Douce. Hun cabaret-activiteiten hadden hen beiden eigenlijk al een wat on-Nederlands stempel gegeven. Het versterkte de indruk, dat de musical van buiten onze grenzen is.

Maar nu heeft ook Beppy Nooy de musical gevonden. En Beppy Nooy is onvervalst Amsterdams, helemaal Nederlands fabrikaat. Het moet voor Nederlandse tekstschrijvers een teken zijn, dat er wel eens op korte termijn behoefte kan ontstaan aan een Nederlandse musical.

Dat het met import is begonnen, maakt hun werk niet gemakkelijker: My fair Lady en Irma la Douce kunnen niet snel in de schaduw worden gesteld. Wat er eventueel aan Nederlandse musicals mag komen, moet van goed gehalte zijn om te kunnen concurreren tegen deze eerste kennismaking van het Nederlandse publiek met de musical.

Niet gemakkelijk, maar het moet een dankbare opdracht zijn voor de Nederlandse tekstschrijvers. In deze sector van amusementskunst is Nederland toch al schaars bedeed met kwaliteitswerk met slechts de Grote Drie van het cabaret (Sonneveld, Kan en Hermans) en de Snip- en Snap-revue. Wanneer daarnaast de musical zich een vaste plaats kan veroveren, wordt de spoeling wat minder dun en zou misschien ook 'de provincie' op dit terrein wat beter aan zijn trekken kunnen komen.

Het oude Flora, Buziau, Louis en Heintje Davids zijn voor vroegere generaties begripen geworden. Wij van vandaag kennen dat alles slechts van horen zeggen. Hebben we soms niet het gevoel, dat we daardoor iets in ons leven missen ondanks Coltrane, ondanks Victor Borge, ondanks Ingmar Bergmann? De musical zou die lege plaats kunnen vullen. Zelfs in leren jackets heb je soms een geweldige zin om heel gewoon te zijn en heel gewoon te doen.

Nogmaals: De Nederlandse studenten corpora

De heer R. van Kamp heeft in het 5e nummer van 'Ego' vrij scherpe kritiek geleverd op mentaliteit en 'mores' (zedes en gewoontes) binnen de Nederlandse studentencorpora. Omdat schrijver zelf een actief corpslid is, verdient zijn beoordeling de belangstelling, die haar toekomt: hij spreekt immers als insider.

Het zij mij als mede-insider (zgn. reunist van het Leidse Studenten Corps) vergund, mijn zienswijze naast en tegenover de zijne te plaatsen. Temeer lijkt mij dit gewenst, omdat zijn wel zeer kritische beschouwing misverstanden kan doen ontstaan bij lezers die het corpsleven niet uit eigen ervaring kennen. Deze lezers kunnen de kritiek van de heer Van Kamp niet toetsen aan eigen ervaring.

Om een meer evenwichtige balans te doen ontstaan, hieronder een kritiek op de kritiek:

1. Volgens schrijver behoort het tot de corpsmores, om geschillen met vechten te beslissen. Dat noemden ze in mijn studententijd te Leiden 'stoepen', m. a. w. men vocht zijn vete op de stoep van de sociëteit uit. Doch zo iets kwam slechts hoogst zelden voor. Verreweg de meeste corpsleden zijn ontgroeid aan dit barbaarse gebruik, afkomstig uit ver achter ons liggende tijden, toen men nog werkelijk geloofde in het recht van de sterkste. Het is bepaald overdreven, hier van een 'mos' te spreken. Beter kan men het noemen: een getolereerd rudiment.

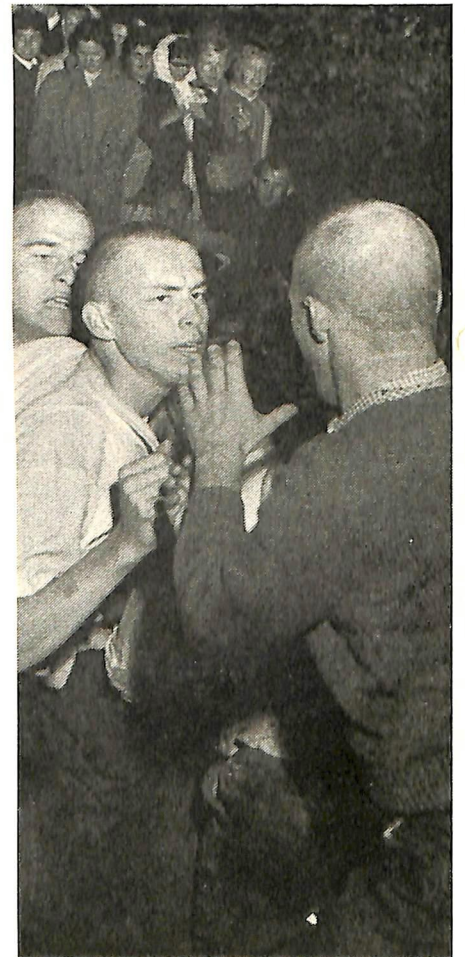
2. Schrijver meent dat de overheersende positie van de mores een menta-

liteit in de hand zou werken van kritiekloze aanpassing aan de massa. Hiernaast merkt hij op, dat het doorsneecorpslid zich zelf liberaal acht. Inderdaad overheerst een liberale mentaliteit in de meeste corpora. Doch de liberale mentaliteit is eerder individualistisch dan collectivistisch! Vandaar ook de zo plezierige verdraagzaamheid ten aanzien van levensbeschouwelijke verschillen. Ook de van huis uit niet-liberaal wordt in het corps ten volle gerespecteerd. Zo ken ik menige rooms-katholiek, die in het Leids studentencorps tot de hoogste bestuursfuncties werd geroepen. Dat een aantal niet al te krachtige persoonlijkheden zich zoveel mogelijk vereenzelvigd met het standaardtype-corpslid valt niet te ontkennen. Doch veel groter is het aantal van hen die zich de corpsstijleigen weten te maken, zonder dat de ontplooiing van hun individuele persoonlijkheid in het gedrang komt. Kenmerkend voor het sociëteitsleven is het geanimeerde debat, dat heus niet doodgedrukt wordt door bepaalde standaard-opinies. Mores en vrijheid laten zich zeer wel combineren.

3. Is het corps werkelijk 'een waar museum van studentengebruiken'? Zo heb ik het bijna nooit aan gevoeld. Men onderschatte de positieve waarde van de corpsmores niet: in een groep, wier samenstelling zich ieder jaar ingrijpend wijzigt door het afvloeien van afgestudeerden en door het toevloeien van groenen, handhaven de mores het karakter en de stabiliteit der groep, die zonder mores het gevaar zou lopen haar karakter te verliezen.

4. Het 'standsverschil' tussen oudere en jongere-jaars acht ik niet onredelijk. Het is heel nuttig voor jongere-jaars — juist wanneer zij intelligent en eerbijzig zijn — de les te leren, dat men zijn beurt moet afwachten en dat men in een groep met een zo gecompliceerde structuur niet onmiddellijk moet menen tot gefundeerde en heilzame kritiek in staat te zijn. De ouderejaars vormen geen gesloten kaste: ieder, die geduld heeft, wordt zelf een ouderejaars en zal dan eigen overwicht ten opzichte van jongerejaars als gewettigd aanvoelen, evenals de meeste jongerejaars dit overwicht als vanzelfsprekend zullen aanvaarden.

5. Schrijver merkt veel anti-democratische trekken op in het corps. Aan het slot van zijn betoog disqualificeert hij het corps als 'een karikatuur van de democratie'. Ik zie het anders: het corps is een mengsel van aristocratische en democratische bestanddelen — schijnbaar onlogisch en inconsequent, doch in de praktijk volkomen bevredigend. Ter voorkoming van misverstand: met 'aristocratisch' bedoel ik niet: taxeren naar komaf, maar: het taxeren naar kwali-

De heer P. D. van Royen, lezer van 'Ego', reageerde op onze artikelen in het september-nummer over de studentencorpora. Helaas kunnen we deze reactie eerst nu plaatsen.

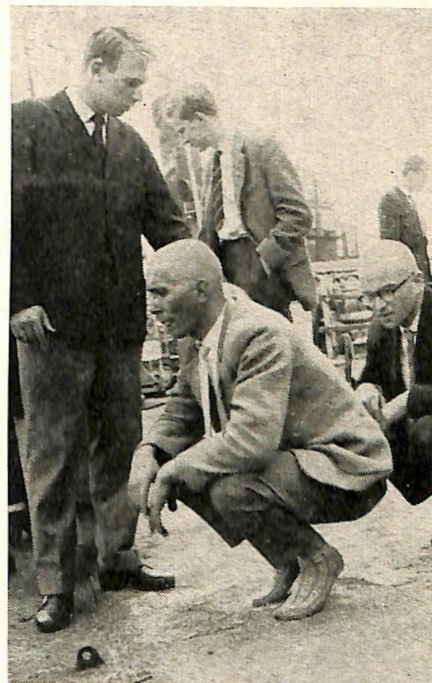
De opmerkingen van de heer Van Royen geven alleszins aanleiding tot een commentaar onzerzijds. Wij geven dat commentaar echter niet. Sinds de publikatie in ons september-nummer hebben zich binnen de studentencorpora — niet alleen in Amsterdam maar ook in Rotterdam en zelfs in Leiden waar de heer Van Royen studeerde — gebeurtenissen afgespeeld, die duidelijker taal spreken dan welk geschreven betoog ook. Ook na deze gebeurtenissen wilden wij toch de heer Van Royen het woord geven. Al was het alleen maar om aan te tonen, hoe groot soms het verschil tussen bedoelingen en praktijk kan zijn. —

isoleert en aldus een misplaatst en onsympathiek superioriteitsgevoel bij zich zelf ontwikkelt. Het grote aantal corpsverenigingen met de daaraan verbonden bestuurlijke functies vormt een uitstekende leerschool voor latere maatschappelijke functies.

In een corps moet men 'mores leren'. Deze mores garanderen de stabiliteit der corpora. Zijn deze mores een knellend keurslijf, gelijk de heer Van Kamp suggereert? Voor sommigen: ja; voor de meesten niet. De meerderheid beseft het spel-element van vele mores. Wie het corps als organisatie te serieus benadert, loopt gevaar niet alleen het spel-element te miskennen, maar ook het blijvend waardevolle van ieder corps, te weten: kweekplaats te zijn van vriendschap, van jolijt en van karakter.

De heer Van Kamp staat nog midden in het studentenleven en daarom is hij nog niet voldoende in staat tot het opmaken van de balans. Hopelijk heeft dit artikel er toe bijgedragen een meer evenwichtig en meer positieve waardering van de Nederlandse studentencorpora mogelijk te maken.

P. D. VAN ROIJEN

teit. Omdat men elkaar zo goed kent, slaagt men er langs deze aristocratisch-democratische weg meestal voortreffelijk in de juiste man op de juiste plaats te brengen. Deze ietwat Engels aandoende structuur van het corps acht ik geen belemmering voor democratisch besef, mits het corpslid zich niet van medestudenten in zelfgenoegzaamheid

DRUKKERIJ STORM

Handelsdrukwerk

Boekwerk

Familiedrukwerk

Gespecialiseerd in dissertaties

KEIZERSTRAAT 5-9

UTRECHT

TELEFOON 030 - 17044

STRAKS...

Met de dynamische groei van de Bruynzeel Fabrieken en hun nieuwe bedrijfstakken, in binnen- en buitenland, verwijdt zich de kring van jonge medewerkers. Daarbinnen komt steeds meer ruimte voor jonge mensen in hoofd- en handwerk. In schier alle vakrichtingen is bij Bruynzeel plaats om zich te ontplooien en vooruit te komen. De groei van het bedrijf garandeert een goede toekomst.

Voor een persoonlijk onderhoud kunt u schrijven aan Bruynzeel Fabrieken Zaandam Afd. Personeelszaken.

VRIJ NEDERLAND

*Een levend weekblad, waarvan
wij vinden dat juist jonge mensen
het wél moeten lezen.*

Als u het daarmee eens bent, geeft
u dan op voor een abonnement
(speciaal tarief voor militairen en
studerenden: f3,- per kwartaal of f6,-
per halfjaar). Normale abonnements-
prijs f4,40 per kwartaal.

Ons adres: **VRIJ NEDERLAND**,

Raamgracht 4, Amsterdam

Ons gironummer: 13 51 76

Ons telefoonnummer: 020-240786

Een greep uit de tientallen
titels.

S. Carmiggelt: Torren aan
de lijm.

Jean Dutourd: Hoe blijf ik
een nachtje over?

Michel Chrestien: Links la-
chen.

Rutherford Montgomery:
Sex is niet alles.

Harry Mulisch: Het mirakel
Gerard van de Sandt: Nip-
pen aan de wodka.

Gabriel Chevallier: Miss
Taxi.

Willem Andriessen: Men-
sen in de muziek.

S. Carmiggelt: Kroeglopen.

Louis Paul Boon: Blauw-
baardje in Wonderland.

C. van Akersloot: Lachen
om de liefde.

Ivan T. Ross: Requiem
voor een schoolmeisje.

Het

eerste

Nederlandse

pocketboek

f1,50

*In de ABC-serie vindt u
humor, detectives, romans,
science-fiction, gedichten
en reisverhalen.*

ABC-pockets in alle kiosken en boekhandels

ARBEIDERSPERS

**verzekert U
naar maat**

Laat De Centrale U voorlichten over de
polis die past bij uw omstandigheden en
voldoet aan uw behoeften. De tarieven
zijn laag en nergens zijn uw belangen
veiliger dan bij uw eigen bank, die haar
winst besteedt voor sociale en culturele
doeleinden:

de Centrale

Arbeiders-Verzekeringsbank

Den Haag, Rijnstraat 28

Uitgaven van het Humanistisch Verbond

Woord van de week

Humanistische radiolezingen.

Abonnementsprijs f 4,— per jaar.

Voor leden van

de Humanistische Luisterkring f 3,— per jaar.

Tezamen met contributie

Luisterkring van f 1,— per jaar te voldoen.

Giro 58 t.n.v. Hum. Luisterkring

Voor abonneeën op bovenstaande
periodiek en voor het
aanvragen van gratis proefnummers,
wende men zich tot:

**CENTRAAL BUREAU
HUMANISTISCH VERBOND**

Oude Gracht 152, Utrecht

Ook voor inlichtingen over het
Humanistisch Verbond.